

oddílu časť venovaná mezinárodným komparáciám a procesum konvergence, zdôrazňujúci rozdiľný význam konvergence ekonomické úrovne (HDP na hlavu), konvergence cenových hladín a konvergence produktivity.

Celkove lze recenzi uzavřít konstatováním, že na trhu českých odborných publikací zaměřujících se na analýzu makroekonomických jevů se bezpochyby „Makroekonomická analýza“ zařadí mezi vyhledávané a cenné tituly.

NA KRIŽOVATKE: QUO VADIS SVETOVÁ EKONOMIKA?

Viera Kuzmišinová, VŠMP ISM Slovakia v Prešove; Peter Kuzmišin, Ekonomická fakulta TU v Košiciach

Saleh Montana Obadi a kol. Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky: Medzi stagnáciou a oživením

Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 2012. 354 s. ISBN 978-80-7144-197-7.

Vedecká monografia je výsledkom výskumnej činnosti 7. ročníka dlhodobého projektu EÚ SAV v spolupráci s EU v Bratislave. V ostatnom roku riešenia v rámci skúmanej problematiky vývoja a perspektív svetovej ekonomiky (SE) bola zameraná na možné scenáre vývoja v budúcom období na základe odhaľovania ťažiskových problémov súčasnej civilizácie, ktoré sa plasticky prejavili v prebiehajúcej globálnej kríze. Poukazuje na to, že veľká postindustriálna transformácia nadobudla nebezpečne rozpornú podobu, ktorá tým sponchybňuje mnohé ekonomické teórie spojené s trhovým fundamentalizmom a „neviditeľnou rukou trhu“, čím zároveň preukázateľne odhaľuje zásadné systémové zlyhanie súčasnej podoby kapitalizmu. Cieľom publikácie v uvedenom kontexte je identifikovať súčasný stav SE, dlhodobo akumulované globálne problémy, ich príčiny a nové trendy v ekonomickej teórii a praxi ako možné východiská riešenia prebiehajúcej globálnej krízy. Cieľ naplnil 12-členný kolektív pod vedením Obadi Saleha Mothanu v 12 kapitolách rozdelených na 5 obsahovo nadväzujúcich blokov.

Prvý tematický blok *Vývoj svetovej ekonomiky – medzi stagnáciou a oživením* je spracovaný v troch kapitolách. V prvej kapitole Obadi Saleh Mothana prezentuje globálny a regionálny pohľad na vývoj svetovej ekonomiky (SE) a prostredníctvom ukazovateľov outputu (štvrtročný % vývoj priemyselnej produkcie, hrubý domáci produkt) identifikuje geograficky nerovnomerný vývoj rozvinutých, rozvíjajúcich sa a rozvojových ekonomík a silnú interdependenciu medzi nimi. Vývojom pomeru bežného účtu k HDP a devízových rezerv dokazuje globálnu ekonomickú nerovnováhu ako prejav globálneho zlyhania ako i ďalšie riziká ekonomických porúch (dlhová kríza, export, inflácia) a vyzýva kompetentných k zodpovednému prístupu na ich riešenie. Druhá kapitola spracovaná Ivanou Šikulovou je venovaná regionálnemu integračnému zoskupeniu EÚ v kontexte dlhovej krízy verejného i súkromného sektora. Prostredníctvom makroekonomických ukazovateľov dokazuje, že eurozóna po troch rokoch (2009–2011) opäť upadá do recesie a vzhľadom na spomaľovanie ekonomického rastu sa nezlepšuje ani situácia na trhoch

práce. Popisuje opatrenia Európskej centrálnej banky, Európskeho parlamentu, Euroskupiny i Európskej komisie pri riešení dlhovej krízy, ako aj ich účinky na jednotlivé krajiny a menovú úniu ako celok. Upozorňuje, že zvyšovaním pružnosti nových mechanizmov sa zvyšuje morálny hazard, ktorý je potrebné eliminovať posilňovaním koordinácie, dohľadu, systémom včasného varovania a ich vymáhateľnosťou v oblasti makroekonomických a fiškálnych politík členských krajín zameraných na čo najrýchlejšie odstraňovanie skutočných príčin krízy. Záverom uvažuje o rizikách a efektoch prijímaných riešení v krátkodobom i dlhodobom horizonte, ktoré významne ohrozuje rozdielnosť záujmov jednotlivých krajín. V tretej kapitole Boris Hošoff robí analýzu hospodárskeho vývoja a postavenia ďalších svetových hráčov: USA a Japonska prostredníctvom ich monetárnej a fiškálnej politiky, politiky trhu práce, finančnej a dlhovej krízy, domáceho dopytu a investícií. Konštatuje, že spoločným pre obidve krajiny je vysoké zadĺženie a vysoký podiel hrubého verejného dlhu na HDP znížovaný hlavne spotrebou vlády, rastúca inflácia a nezamestnanosť, na znižovanie ktorej sa prioritne zameriavajú. Na rozdiel od eurozóny je pre obe krajiny zaznamenaný a predikovaný určitý trend zlepšovania.

Prezentovanie krajín *BRIC ako lokomotívy rastu svetovej ekonomiky* je obsahom druhého tematického celku. Daniel Brzica a Jaroslav Vokoun v 4. kapitole zdôrazňujú vysoký a neustále rastúci vplyv Číny vo SE založený na stabilnej vnútornej i zahraničnej politike a pružných korekciách v kontexte stavu spoločnosti. Autori popisujú zmeny, ku ktorým došlo v čínskej ekonomike a spoločnosti a oceňujú vplyv ekonomického rastu na znižovanie chudoby ľudí, avšak pri súčasnej sociálnej diferenciácii spoločnosti. Čína pre svoj rast využíva nestabilitu západného hospodárskeho systému a centrálnu reguláciu, ktorá je orientovaná na protiinflačnú, menovú, fiškálnu, úverovú a investičnú politiku a politiku eliminácie vplyvu výkyvov globálnej ekonomiky na čínsku ekonomiku.

Potenciál čínskej ekonomiky je založený hlavne na inováciách, konkurencieschopnej produkcii, intenzite stimulov vlády, príleve zahraničných investícií a významnej vnútornej podpore vedy, výskumu a vzdelávania. Zároveň disponuje najväčšími devízovými rezervami na svete, stala sa krajinou s najväčším objemom exportu a dosiahla vysoký stupeň zapojenia do globálnej ekonomiky. I napriek pozitívnym charakteristikám spoločensko-ekonomického rozvoja autori identifikujú množstvo narastajúcich problémov (znečisťovanie životného prostredia, rast inflácie, zabezpečenie energetickej sebestačnosti, regionálne rozdiely, zmena životného štýlu, diferenciácia záujmov spoločenských skupín). Čína i pri mierne spomaľujúcom raste stále ostáva akcelératorom svetového rastu. Čína je najdôležitejším obchodným partnerom Brazílie, ktorá podľa Mariam Abdovej je najväčšou a najvplyvnejšou krajinou Latinskej Ameriky (5. kapitola) a jednou z rýchlo sa rozvíjajúcich hospodárskych mocností sveta. Brazília pomerne dobre odoláva finančnej kríze svojou ľavicovo-neoliberálnou politikou prostredníctvom univerzálnych sociálnych programov prerozdelenia, obozretnou reguláciou a stabilnou fiškálnou situáciou (proticyklická politika) zameranou na vnútorný rozvoj, čím posilňovala hlavne domáci dopyt a čiastočne eliminovala chudobu. Pozitívny vplyv malo tiež objavenie ropných ložísk a reštrukturalizácia bankového sektora (tri štátne banky odobrali súkromným bankám značnú časť podielu na trhu, čím zvýšili ich ponuku úverov a znížili úrokové sadzby). Významným faktorom rastu sa stala výroba etanolu ako paliva vyrábaného z vlastných poľnohospodárskych surovín. Kľúčovú úlohu v boji s krízou zohralo však prerozdelenie kompenzujúce príjmovú nerovnosť, čo by mohlo inšpirovať i iné krajiny. Brazília však naďalej musí riešiť problém výrazných sociálno-ekonomických nerovností, čo môže v budúcnosti obmedziť potenciál krajiny. Prostredníctvom združenia BRIC sa Brazília naďalej snaží posilňovať svoju pozíciu globálneho hráča. Veronika Hvozdíková v 6. kapitole dokumen-

tuje pokračovanie oživenia ruskej ekonomiky (2010–2011) po značnej recesii v roku 2009. Významný vplyv na tento stav mal hlavne rozpočtový prebytok, rozsiahle devízové rezervy, najnižší verejný dlh z krajín G8 i BRIC, export ropy za vysoké svetové ceny, vysoký rast priemyselnej produkcie, domáci a hlavne investičný dopyt, vládne výdavky a postupne i zotavujúce sa poľnohospodárstvo, čo spôsobilo, že rast ruskej ekonomiky je rýchlejší ako rast vyspelejších ekonomík (priemerný ročný rast 7 %). Prospešným by mal byť i vstup Ruskej federácie do WTO v decembri 2011 (podľa Svetovej banky až 99% domácností Ruska vstupom do WTO získa a rast HDP pozitívne ovplyvní o 3,3% ročne). K rizikám ďalšieho vývoja patrí hlavne vonkajšie prostredie medziročným rastom cien komodít, oslabenie vonkajšieho dopytu a zrýchlenie dynamiky odlevu kapitálu a vo vnútornom prostredí je to hlavne turbulentný vývoj na politickej scéne a vysoká miera korupcie. Rusko spolu s Indiou sa v súčasnosti nachádzajú na posledných priečkach „top ten“ ekonomík sveta. Podľa Gabriely Doválovej (7. kapitola) sa India za posledných dvadsať rokov rýchlym tempom približovala k vyspelým ekonomikám (v roku 2011 podiel na svetovom HDP mala 6,59 %), čo prispelo k zvýšeniu životného štandardu obyvateľov a zníženiu miery chudoby. Podiel jej exportu na svetovom obchode sa viac ako zdvojnásobil. Globálna kríza spomalila výkonnosť ekonomiky, no tá sa napriek tomu vyvíja nebývalými tempami. Cieľ Indie na roky 2012–2017 je dosahovať ekonomický rast 9,0–9,5%. Podľa Wealth Report 2012 by sa mala India (podľa HDP) stať v roku 2050 najväčšou ekonomikou sveta. Podľa UNCTAD by sa India po Číne a USA mala stať v rokoch 2011–2013 najväčším príjemcom PZI od transnacionálnych korporácií. India realizuje trhovo orientované ekonomické reformy s cieľom väčšej deregulácie. Zdrojom rastu by mali byť úspory ľudí a ľudský kapitál. Nevyhnutnou sa javí reštrukturalizácia sektorov ekonomiky. K hlavným prekážkam udržateľného rastu patrí infraštruktúra miest, vysoká inflácia, volatilita kapitálových tokov,

limitované zdroje energie, obmedzenosť vodných tokov a vlastnícke práva k pôde.

Tretí tematický okruh *Vývoj a perspektívy svetového obchodu* naplnil v 8. kapitole Obadi Saleh Monthana analýzou stavu, vývoja a perspektív globálneho a regionálneho svetového obchodu v zameraní na jeho komodity, ceny a ich faktory (ropa, zemný plyn, potraviny, kovy). Dokazuje, že svetový obchod kopíruje celkovú globálnu ekonomickú situáciu (graf 8.1), ktorý dosiahol dno v roku 2009, ale napriek ekonomickým otrasom a dlhovým krízam sa zotavuje (v roku 2011 rast o 5 %), pričom WTO, Svetová banka a MMF predikujú jeho rast v roku 2012 medzi 2,1 %–3,5%, pričom v roku 2013 by mali rozvinuté ekonomiky dosiahnuť 4,1% a rozvojové spolu so SNŠ 7,2% rast obchodu. Rozdiely sú v exportnej výkonnosti podľa regiónov. V roku 2011 rast exportnej výkonnosti USA (7,2%) a EÚ (5%) zlepšoval priemer exportnej expanzie rozvinutých krajín (4,7 %). Rozvojové krajiny okrem Číny zhoršovali priemer rastu exportu rozvojových krajín (vplyv prerušenia exportu libijskej ropy, záplavy v Thajsku, politické nepokoje v regióne Stredného východu a severnej Afriky). Najvyšší rast importu zaznamenal región SNŠ 30 %, región Latinskej Ameriky a Brazília 24 %, Čína 25 % a ázijský región 23 %, Európa ako celok 17%. Uvedené regióny v roku 2011 dosiahli prebytok obchodnej bilancie okrem regiónu Severnej Ameriky a Ázie (v nominálnych cenách). Hlavným rizikom ďalšieho vývoja je prehĺbenie recesie v eurozóne, neochota krajín splácať dlhové služby a vysoké ceny komodít.

Pretrvávajúce riziká a reakcie medzinárodných finančných trhov je obsahovou náplňou štvrtého tematického okruhu spracovaného v 9. kapitole (Peter Staněk) a 10. kapitole (Rudolf Sivák). Peter Staněk pri kritickom hodnotení rizík a výziev medzinárodných finančných trhov ovplyvňujúcich mnohovrstvovo súčasný vývoj SE identifikuje množstvo rizík v podobe otázok: Prečo sa hovorí len o dlhoch štátov a nehovorí sa o zadlženosti podnikov, domácností a municipalít? Bola

situácia bankového sektora v 2008–2009 skutočne tak závažná, že bolo nevyhnutné použiť obrovské množstvo finančných prostriedkov na jeho sanovanie? Aký bude mať vplyv naliatie dodatočnej likvidity do finančného sektora? Prečo za kľúčové riziko do budúcnosti sa považuje len dlhová kríza v EÚ a strata dynamiky Číny a zabúda sa na obrovskú zadlženosť USA? Prečo je asymetria národného prístupu k bankám a skutočného prístupu k nadnárodnému finančnému sektoru v teritóriu EÚ? Aký je skutočný záujem Číny pri investovaní v EÚ? Aký je záujem amerických investícií zo zahraničných externých pôžičiek? Prečo dochádza k vytváraniu finančno-produkčných konglomerátov? Aký bude dôsledok odlišnosti medzi reálnymi a virtuálnymi kapitálovými zdrojmi? Nemalo by dôjsť k zrealneniu hodnoty finančného sektora? Čo spôsobí nafukovanie nových bublín v oblasti IT, komoditných trhov? Boli identifikované skutočné príčiny krízy rokov 2008–2009? Prečo sa za hlavnú príčinu krízy považuje nákladný sociálny systém a nehovorí sa o ďalších možných príčinách: dotácie do poľnohospodárstva, subvencovanie výrobného sektora, korupcia, domáca spotreba, obrovská príjmová diferenciácia? Ak neboli správne identifikované príčiny krízy, prinesú prijaté riešenia nejaký efekt? Nedostávame sa neriešením skutočných príčin krízy do bludného kruhu dlhodobej krízy? Na základe uvedených výziev a analýzy ich dôsledkov záverom upozorňuje na nevyhnutnosť zmeny celkovej paradigmy vývoja globálnej ekonomiky, ako aj zmeny úlohy finančného sektora v nej. Rudolf Sivák v kontexte rizík medzinárodných finančných trhov sa zameria na finančné neistoty a medzinárodné ratingové agentúry (CRA). Analyzuje ich vplyv a úlohy v súčasnom období balansovania globálnej ekonomiky a finančného trhu na hrane recesie. Popisuje vznik CRA od začiatku 20. storočia v USA, rast ich významu z dôvodu efektu bohatstva a rastúcej úlohy dlhového financovania, čím rástol ich vplyv na ekonomické subjekty a postupnú fúziu CRA do systému globálneho finančného trhu. Upozorňuje

na rozpor záujmov zabudovaný do mechanizmu rozhodovania CRA, ktorý vznikol medzi CRA a emitentmi cenných papierov (CP), ako aj na paradox, že v podstate CRA nepodliehajú žiadnej významnej regulácii. Analyzuje korene krízy s väzbou na činnosť CRA a prezentuje model samonaplňujúceho scenára finančnej krízy s účasťou CRA. Konštatuje, že rast objemu CP, rast hypotekárneho trhu sa konali pod dohľadom CRA a tieto nedokázali odhadnúť vznik finančnej a dlhovej krízy (inštitucionalizovaný hazard). Upozorňuje na to, že do rúk CRA bola koncentrovaná obrovská moc bez ich zodpovednosti a CRA tak svojím konaním prispievali k prehlbovaniu nerovnovážnych stavov.

Teoretické úvahy a reálne dôsledky medzinárodnej hospodárskej krízy ako piaty tematický okruh spracoval v jedenástej kapitole o pretrvávajúcej globálnej kríze a nárokoval naprehodnocovanie ekonomickej teórie Milan Šíkula. Konštatuje, že globálna kríza spochybnila súčasné teoretické koncepcie a evokuje potrebu obsahovej a metodologickej inovácie ekonomickej teórie a sformovanie novej paradigmy jej ďalšieho rozvoja. Dominantná paradigma v súčasnosti v podobe populárnych koncepcií nebola solídnu metodologickou bázou a preto aj ekonomická profesia nesie určitú zodpovednosť za súčasnú krízu. Problém neadekvátnej teoretickej reflexie zmenenej ekonomickej reality principiálne možno podľa Milana Šíkulu riešiť v troch líniiach: 1. línia vyžaduje prehľadovanie jednostranných zjednodušených prístupov do organickej celistvosti so sociálnymi a civilizačnými aspektmi fungovania rozporuplne sa formujúcej postindustriálnej ekonomiky a spoločnosti na znalostnú. V tomto kontexte pozornosť upriamuje na diela Druckera (1985–1986), Fukuyamu (2004), Allena (2009), Rodrika (2011) a skupiny ekonómov Ústavu svetovej ekonomiky v Kieli: Colantera, Follmera, Hassa, Goldberga, Juseliusa, Kirmana, Luxa, Slotha (2009). Pozornosť venuje aj skúmaniu vývinových metamorfóz postavenia a fungovania štátu v ekonomike a spoločnosti, rozpadu brettonwoodského

menového systému, utváraníu dominantného postavenia a vplyvu TNK; 2. línia: spočíva v selektívnom návrate či určitej rehabilitácii niektorých starších spoločensko-ekonomických teórií, ktoré boli vytesňované a znevažované alebo ignorované prevládajúcimi dobovými prúdmi a ideológiami. Upozorňuje na aktuálnosť teórie konvergencie (Galbraith, 1952, 1967, 1973; Veblen, Keynes, Stiglitz, 2010). 3. línia: tvorí ju odhaľovanie skrytých či zjavných cielene záujmových deformovaných teórií a pseudokoncepčných prístupov, ktoré odvádzajú pozornosť od podstaty sociálno-ekonomických problémov, zahmlievajú ich skutočné príčiny, podporujú morálny hazard. Ide hlavne o koncepcie trhového fundamentalizmu a tzv. parížsky konsenzus. O ich spochybnenie sa zaslúžili Aiginger (2005), Pick (2006, 2011). Záverom ponúka znalostne sociálny model škandinávskych krajín ako možné riešenie. V 12. kapitole Tatiana Bujňáková prezentuje globálny vývoj na trhu práce a jeho vplyv na chudobu v období krízy. V prvej časti popisuje hlavné pozitívne i negatívne pohyby a trendy na trhu práce (veľkosť prirodzeného prírastku ľudí, ekonomická aktivita žien, vzdelanosť pracovnej sily, počet ľudí v dôchodkovom veku, zamestnanosť, nezamestnanosť, ponuka práce, príjmové rozdiely, tvorba nových pracovných miest, produktivita práce), ktoré sú však špecifické podľa jednotlivých regiónov sveta. Konštatuje, že kríza rozpútaná aj príjmovou nerovnosťou priniesla zvyšovanie počtu nezamestnaných a tým aj počet chudobných, hlad a choroby. Znižovanie počtu nezamestnaných a chudobných závisí od: opatrení aktívnej a pasívnej politiky trhu práce, pokrytia obyvateľstva sociálnymi sieťami, zvyšovania zručností a vzdelania pracovnej sily, opatrení na budovanie infraštruktúry, daňového oslobodenia, znižovanie príjmových nerovností, investícií ako aj zahraničnej pomoci a podpory. Kríza podľa nej oddialila naplnenie Miléniového cieľa, no reálnym je zníženie miery extrémne chudobných na svete pod 900 miliónov ľudí do roku 2015.

Monografiu, ako výsledok práce reprezentácie slovenskej vedeckej obce, možno hodnotiť ako inšpiratívny vedecko-metodický ponor do vysoko aktuálnej problematiky prebiehajúcej globálnej krízy vo svetovej ekonomike, čím čitateľovi uľahčuje orientáciu vo veľmi zložitej mnohvrstvej problematike významne zasahujúcej do súčasnej, ale hlavne budúcej reality sveta.

Prínosom publikácie je určitá komplexita spoznávaníu stavu a interdependnosti svetovej ekonomiky a jej globálnych hráčov, analýza a identifikácia globálnej ekonomickej nerovnováhy ako prejavu globálneho zlyhania, odhalenie nedostatkov súčasnej civilizácie, nekompromisný popis bázičských (až nebezpečných) rozporov medzi ekonomikou a človekom (spoločnosťou, prírodou) a medzi reálnou ekonomikou a čoraz virtuálnejším finančným sektorom. Hodnotným je presné pomenovanie ich príčin i predikcia ďalších možných rizík ekonomických a sociálnych porúch (konsolidácia verejných financií, polarizácia príjmov a bohatstva, rast miery nezamestnanosti, rast cien primárnych komodít, nedostatočný dopyt a jeho kompenzácia virtuálnym dopytom, inflačné tlaky, atď.).

Pozitívom publikácie je tiež dôrazné upozornenie na možnosť nesprávnej (vedomej či nevedomej) identifikácie príčin súčasného viacrozmerného krízového stavu (globálny finančný systém, ktorý umožňuje jednotlivým ekonomikám sa enormne zadlžovať), i na to, že predpoklady rozhodovania kompetentných nevychádzajú vždy z reálnych (správnych) teoretických východísk. Zreteľne je pomenovaná neochota, zahmlievanie, ignorovanie až neriešenie existujúcich problémov kľúčovými ekonomikami sveta a ich predstaviteľmi, čím sa zvyšuje nielen morálny hazard, ale aj sociálne napätie, čo môže mať za následok bludný kruh dlhodobej globálnej krízy svetovej ekonomiky i extrémnych konfliktov.

Hodnotu publikácie bolo možné zvýšiť o zhrnutia, abstrakciu a možné riešenia zistených problémov a znerovnovážujúcich procesov na záver jednotlivých tematických okruhov. Ilustratívne možno uviesť

v prvom tematickom okruhu, ktorý identifikuje spoločné problémy krajín (EÚ, Japonsko a USA): deficitné hospodárenie a (ne)konsolidáciu verejných financií postupne prerastajúce do dlhovej krízy, ako dôsledok dlhodobu akumulovaných globálnych problémov, bolo možné rozšíriť o scenáre vývoja SE v budúcom období. Záver druhého tematického okruhu mohol ponúknuť paletu odporúčaní spracovaných na základe riešení a opatrení, ktoré prispeli k pozitívnemu dynamickému vývoju v krajinách BRIC; tretí okruh mohol variať perspektívy svetového obchodu i v dlhšom horizonte; štvrtý tematický okruh popri identifikácii multiplikatívnych problémov medzinárodných finančných trhov a jeho subjektov, ako aj možnej neúčinnosti prijatých regulačných a kontrolných mechanizmov, mohol ponúknuť náčrt systémových a principiálnych riešení rizík finančného sektora, korupcie, zadlžovania štátov; v piatom okruhu okrem analýzy rozpornosti súčasných teoretických koncepcií ekonomickej vedy mohol byť náčrt jej novej paradigmy v kontexte znalostne sociálneho modelu severských krajín Európy. Je možné, že práve tieto oblasti sú a budú cieľom skúmania autorského kolektívu v ďalších rokoch a že identifikované problémy nájdu príslušné implikácie aj pre slovenskú ekonomiku, resp. napr. pre krajinu V4.

Do pozornosti čitateľov odporúčame hlavne 9. a 10. kapitolu autorov Petra Staněka a Rudolfa Siváka, ktorí odkrývajú problémy bežne nepublikované, ale ktoré umožňujú do väčšej hĺbky spoznávať skúmanú rozpornú realitu. Za funkčné a významné pova-

žujeme zaradiť problematiku východísk a prístupov o novej paradigme všeobecnej ekonomickej teórie (11. kapitola, autor Milan Šikula). Aj keď v prístupe a výbere problémov pri identifikácii ciest inovácie ekonomickej vedy cítiť zázemie renomovaných autorít ekonomických prác, o ktoré sa Milan Šikula opiera, táto kapitola je autentická a predstavuje významný posun v diskusiách o novom obsahu ekonomickej teórie. Je to nielen obsahovo významný a inšpiratívny počin pre výučbu na vysokých školách, ale i istou výzvou pre kompetentných dejateľov ekonomickej sféry na hlbšiu, komplexnejšiu diskusiu o teoretickej, metodologickej i prakticko-aplikačnej podobe ekonómie ako vedy. Za podstatné však považujeme, že východiská budúcej všeobecnej ekonomickej teórie by mali byť založené na princípe reprodukovateľnosti, na poňatí človeka ako spoločenskej a rozumovo – eticky kultivovanej bytosti, na koncepcii kvality života ľudí, na uznaní významu pozitívneho vývoja v historickom čase a úlohy inštitúcií v tvorbe sociálno-ekonomických procesov a noriem a akceptácii princípu udržateľného rozvoja rešpektujúceho prírodu.

Monografia je cenným zdrojom poznania hlavne pre vedeckú a akademickú obec, ktorá toto poznanie môže ďalej šíriť a hlbšie spoznávať, ale aj pre tých, ktorí sa pohybujú v praktickej sfére, najmä v oblasti medzinárodných ekonomických vzťahov.

Uvedené výstupy vedeckého skúmania boli prezentované na akademickej pôde EÚ v Bratislave 26. 9. 2012 na vedeckej konferencii.